

ДЭЛГЭРЭНГҮЙ ТАНИЛЦУУЛГА

*Зөвшөөрлийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт
оруулах тухай хуулийн төсөл болон уг хуулийн
төсөлтэй холбогдуулан боловсруулсан бусад
хуулийн төслийн талаар*

Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Тавдугаар зүйлийн 4 дэх хэсэгт “Төр нь үндэсний эдийн засгийн аюулгүй байдал, аж ахуйн бүх хэвшлийн болон хүн амын нийгмийн хөгжлийг хангах зорилгод нийцүүлэн эдийн засгийг зохицуулна.” гэж, Арван нэгдүгээр зүйлийн 1 дэх хэсэгт “...үндэсний аюулгүй байдал, нийгмийн дэг журмыг хангах нь төрийн үүрэг мөн.” гэж тус тус заасан.

Төлбөрт таавар, бооцоот тоглоом, мөрийтэй тоглоомын талаарх Монгол Улсын хууль эрх зүйн орчин:

Монгол Улсын хувьд Хууль зүй, дотоод хэргийн сайдын 2003 оны 155 дугаар тушаалаар “Төлбөрт таавар, бооцоот тоглоомын үйл ажиллагаа явуулах журам”-ыг баталж байсан бөгөөд уг журмыг 2008 онд хүчингүй болгосон байна. Мөн 2022 онд Улсын Их Хурлын нэр бүхий гишүүд Казиногийн тухай хуулийн төслийг Бооцоот таавар, хонжворт сугалааны тухай хууль нэртэйгээр санаачлан Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлсэн боловч дэмжигдээгүй. Уг хуулийн төслөөр Монгол Улсын нутаг дэвсгэрт мөрийтэй тоглоомын үйл ажиллагаа эрхлэх нийтлэг зохицуулалтыг бий болгох, бооцоот таавар, хонжворт сугалааны үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрөл олгох, хүчингүй болгох, үйл ажиллагааг зохицуулах, хяналт тавих, оролцогчийн эрх ашгийг хамгаалахтай холбогдсон харилцааг зохицуулна гэж тодорхойлсон байна. Одоогийн байдлаар Монгол Улсад хүчин төгөлдөр мөрдөгдөж байгаа хууль, эрх зүйн актуудад тус зах зээлийн талаар дараах зохицуулалтууд байна. Үүнд:

1.Зөвшөөрлийн тухай хуулийн 11 дүгээр бүлгийн 11.4 дэх заалтад “төлбөрт таавар, бооцоот тоглоомын үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрлийг Хууль зүйн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн олгох”-оор, мөн зүйлийн 6.5-д “эд мөнгөний хонжворт сугалаа гаргах тусгай зөвшөөрлийг Санхүү, төсвийн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн олгох”-оор тус тус заасан. Зөвшөөрлийн тухай хуулийн 1.3 дугаар зүйлийн 3-т “Хуулиар зөвшөөрөлтэйгөөр эрхлэх үйл ажиллагааг эрхлэх, эсхүл байгалийн баялаг, төрийн нийтийн өмчийг хязгаартайгаар ашиглахад зөвшөөрөл олгох, сунгах, түдгэлзүүлэх, сэргээх, хүчингүй болгох харилцааг

тухайлсан хуулиар зохицуулснаас бусад харилцааг энэ хуулиар зохицуулна.” гэж заасан бөгөөд эдгээр үйл ажиллагаа болон тусгай зөвшөөрөл эзэмшигчийн эрхлэх үйл ажиллагаатай холбоотой эрх, үүрэг, шаардлагыг нарийвчлан зохицуулсан зохицуулалт одоогоор байхгүй байна.

2.Монгол Улсад Казино байгуулах, ажиллуулахыг хориглох тухай 1999 оны нэг зүйлтэй хууль хүчин төгөлдөр үйлчилж байна.

3.Эрүүгийн хуулийн 20.17 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэгт “Олон нийтийн газар, эсхүл мэдээллийн технологи ашиглан ашиг олох зорилгоор шоо, хөзөр, бусад эд зүйл ашиглан үр дүнг нь урьдчилан төсөөлөх боломжгүй, аз туршиж тоглодог мөрийтэй тоглоом зохион байгуулсан бол дөрвөн зуун тавин нэгжээс арван дөрвөн мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгох, эсхүл хоёр зуун дөчин цагаас долоон зуун хорин цаг хүртэл хугацаагаар нийтэд тустай ажил хийлгэх, эсхүл зургаан сараас гурван жил хүртэл хугацаагаар зорчих эрхийг хязгаарлах, эсхүл зургаан сараас гурван жил хүртэл хугацаагаар хорих ял шийтгэнэ.” гэж, мөн зүйлийн 2 дахь хэсэгт “Үр дүнг нь урьдчилан төсөөлөх боломжгүй, аз туршиж тоглодог хуулиар хориглосон мөрийтэй тоглоомын газар байгуулсан, эсхүл ажиллуулсан бол таван мянга дөрвөн зуун нэгжээс хорин долоон мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгох, эсхүл нэг жилээс таван жил хүртэл хугацаагаар зорчих эрхийг хязгаарлах, эсхүл нэг жилээс таван жил хүртэл хугацаагаар хорих ял шийтгэнэ.” гэж тус тус мөрийтэй тоглоом зохион байгуулахад хүлээлгэх хариуцлагыг зохицуулалтыг тусгасан.

4.Зөрчлийн тухай хуулийн 5.7 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэгт “Олон нийтийн газар ашиг олох зорилгоор мөрийтэй тоглоом тоглосон бол зөрчил үйлдэхэд ашигласан эд зүйл, хууль бусаар олсон хөрөнгө, орлогыг хурааж хүнийг 100 нэгж буюу нэг зуун мянган төгрөгөөр торгоно.” гэж заасан.

5.Хувь хүний орлогын албан татварын тухай хуульд зааснаар Төлбөрт таавар, бооцоот тоглоом, эд мөнгөний хонжворт сугалааны хонжворын орлогод 40 хувиар татвар ногдуулахаар заасан. Онцгой албан татварын тухай хуулийн 4.2-т зааснаар Төлбөрт таавар, бооцоот тоглоомын үйл ажиллагаанд ашиглагдаж байгаа тусгай зориулалтын техник хэрэгсэл, тоног төхөөрөмжийн биет нэгж, тус үйл ажиллагааг эрхлэн явуулж байгаа хувь хүн, хуулийн этгээдийн үйл ажиллагаанд дараах хэмжээгээр онцгой албан татвар ногдуулахаар заасан:

Д/д	Онцгой албан татвар ногдуулах барааны нэр, төрөл	Биет нэгжид ногдуулах онцгой албан татварын хэмжээ /төгрөгөөр, сард/
1	Тоглоомын ширээ буюу электрон хүрд	116000000
2	Автомат тоглоом	4350000
3	Тоглоомын үр дүнг харуулсан касс буюу тотализатор	116000000
4	Бооцоо тооцоолох букмейкерийн төв	116000000

Мөн дээрх хуульд зааснаар төлбөрт таавар, бооцоот тоглоомын үйл ажиллагааг цахим, интернэт, үүрэн телефоны сүлжээ ашиглан эрхэлж байгаа хувь хүн, хуулийн этгээдийн үйл ажиллагаанд сар тутам 36250000 төгрөгтэй тэнцэх хэмжээгээр онцгой албан татвар ногдуулахаар заасан хэдий ч Хувь хүний орлогын албан татварын тухай хуульд зааснаар Төлбөрт таавар, бооцоот тоглоом, эд мөнгөний хонжворт сугалааны хонжворын орлогод 40 хувиар татвар ногдуулахаар, мөн Онцгой албан татварын тухай хуулийн 4.2-т зааснаар Төлбөрт таавар, бооцоот тоглоомын үйл ажиллагаанд ашиглагдаж байгаа тусгай зориулалтын техник хэрэгсэл, тоног төхөөрөмжийн биет нэгж, тус үйл ажиллагааг эрхлэн явуулж байгаа хувь хүн, хуулийн этгээдийн үйл ажиллагаанд дараах хэмжээгээр онцгой албан татвар ногдуулахаар тус тус заасан:

Д/д	Онцгой албан татвар ногдуулах барааны нэр, төрөл	Биет нэгжид ногдуулах онцгой албан татварын хэмжээ /төгрөгөөр, сард/
1	Тоглоомын ширээ буюу электрон хүрд	116000000
2	Автомат тоглоом	4350000
3	Тоглоомын үр дүнг харуулсан касс буюу тотализатор	116000000
4	Бооцоо тооцоолох букмейкерийн төв	116000000

Мөн дээрх хуульд зааснаар төлбөрт таавар, бооцоот тоглоомын үйл ажиллагааг цахим, интернэт, үүрэн телефоны сүлжээ ашиглан эрхэлж байгаа хувь

хүн, хуулийн этгээдийн үйл ажиллагаанд сар тутам 36250000 төгрөгтэй тэнцэх хэмжээгээр онцгой албан татвар ногдуулахаар зохицуулалттай хэдий ч дээрх хуулийн зохицуулалтын хүрээнд улсын төсөвт ямар нэгэн татвар төлөгдөөгүй байна.

Одоогийн нөхцөл байдал, авч хэрэгжүүлж байгаа арга хэмжээ:

Үндэсний статистикийн хорооноос хийсэн судалгаагаар 2023 оны байдлаар эдийн засгийн гэмт хэрэг 200 бүртгэгдэж, 2024 онд эдийн засгийн гэмт хэргийн улмаас нийт 417.2 тэрбум төгрөгийн хохирол учирч, эдийн засгийн гэмт хэргийн хохирогчийн 9.2 хувийг 18-29 насны бүлэг, 47.7 хувийг 30-39 насны бүлэг, 24.6 хувийг 40-49 насны бүлэг эзэлж байна. Мөрдөн шалгах ажиллагааны явцад 240.9 тэрбум төгрөгийн хохирлыг нөхөн төлүүлж, 23.5 тэрбум төгрөгийн үнэ бүхий эд хөрөнгийг битүүмжлэн хамгаалсан байна.

Монгол Улсын нутаг дэвсгэрт цахим болон цахим бус хэлбэрээр хууль бусаар мөрийтэй болон бооцоот тоглоомын үйл ажиллагаа явуулах замаар мөнгө угаах, бусдыг залилах, татвар төлөхөөс зайлсхийх зэргээр эдийн засгийн гэмт хэргүүд ихээр үйлдэгдэж, сүүлийн 3 жилийн хугацаанд Эрүүгийн хуулийн тусгай ангийн 20.17 дугаар зүйлд заасан Мөрийтэй тоглоом зохион байгуулах зүйл ангиар 669 хэрэгт мөрдөн шалгах ажиллагаа явуулж 200 хэргийг шүүхэд шилжүүлэх саналтай явуулж, 104 хэргийг шүүхээр эцэслэн шийдвэрлэсэн байна. Монгол улсад давхардсан тоогоор сүүлийн 3 жилийн хугацаанд хууль бус мөрийтэй тоглоомын 350-450 орчим сайт үйл ажиллагаагаа идэвхтэй явуулж байна.

Цахимаар мөрийтэй тоглоом болон бусад төрлийн бооцоот тоглоом эрхэлдэг гадаадын хуулийн этгээдийн үйл ажиллагаа Монгол Улсын хүн амын дунд түгээмэл болсон байгаа нь зайлшгүй шийдвэрлэвэл зохих тулгамдсан асуудал болоод байна. Цагдаагийн байгууллагаас цахим орчинд үйлдэгдсэн гэмт хэргийн дуудлага, мэдээлэлд хойшлуулшгүй ажиллагаа явуулж, арилжааны банкуудтай хамтран 2024 онд бусдад учирсан 7,3 тэрбум төгрөгийн хохиролтой 1,318 дуудлага, мэдээлэлд нийт мөнгөн дүнгийн 71,2 хувь буюу 5,2 тэрбум төгрөгийн дансны гүйлгээний шилжилт хөдөлгөөнд хязгаарлалт тогтоож, 120 иргэний 2,1 тэрбум төгрөгийн хохирлыг нөхөн төлүүлж, болзошгүй эрсдэлээс хамгаалсан.

Харин учирсан нийт хохирлын 28,8 хувь буюу 2,1 тэрбум төгрөгийн хохиролтой 565 дуудлага, мэдээлэлд хязгаарлалт тогтоогоогүй бөгөөд үүний үндсэн шалтгаан нь 18,2 хувь буюу 103 иргэнээс хугацаа алдаж дуудлага ирүүлсэн, 47,9 хувь буюу 271 сэжигтэй этгээд АТМ /бэлэн мөнгөний машин/ ашиглан бэлнээр

авсан, 33,8 хувь буюу 191 сэжигтэй этгээд арилжааны хэд хэдэн банкны данс шилжүүлэн Binance, 1XBET зэрэгт мөнгөн гүйлгээ хийх замаар мөнгө угаах гэмт хэрэг үйлдэгдсэнийг шалгаж байна.

Хэрэг бүртгэлтийн чиглэлээр “Хар мөрий” хэсэгчилсэн арга хэмжээг 2024 оны 09 дүгээр сарын 05-ны өдрөөс эхлэн зохион явуулж улсын хэмжээнд Эрүүгийн хуулийн тусгай ангийн 20.17 дугаар зүйлд зааснаар хэсэгчилсэн арга хэмжээний үр дүнд хэрэг бүртгэлтийн 19 хэргийг эрүүгийн хэрэг үүсгэж, яллагдагчаар татаж, хэрэг бүртгэлтийн 135 хэргийг хааж, 8 хэргийг нэгтгэж 3 болгон нэгтгэж, мөрдөн байцаалтын 21 хэргийг шүүхэд шилжүүлж, одоо хэрэг бүртгэлтийн 307, мөрдөн байцаалтын 18 хэрэгт мөрдөн шалгах ажиллагааг үргэлжлүүлэн явуулж байна.

Хэрэг бүртгэлтийн 79 хэрэгт гэмт хэрэг үйлдэхдээ ашигласан арилжааны банкны 222 иргэний дансанд төвлөрсөн 3,4 тэрбум төгрөг, хууль бусаар олсон орлогоороо худалдан авсан байж болзошгүй 4,3 тэрбум төгрөгийн үнэлгээ бүхий нуугдмал эд хөрөнгийг илрүүлж шилжилт хөдөлгөөнд прокурорын байгууллагын зөвшөөрлөөр хязгаарлалт тогтоож, мөнгөн дүнг зарцаасан хэргийн судалгааг гаргаж шийдвэрлүүлэх чиглэлээр мэргэжил арга зүйн удирдлагаар ханган ажиллаж байна.

Харилцаа холбооны зохицуулах хороо нь Монгол Улсын хууль тогтоомжийг зөрчсөн утга агуулгатай контентыг нийтэлсэн тохиолдолд эрх бүхий байгууллагын шийдвэр, дүгнэлтээр хууль зөрчсөн цахим хуудасны домэйн нэрийг зөрчилтэй домэйн нэрийн жагсаалтад /black-list.mn/ бүртгэж, үүрэн холбооны болон интернэтийн үйлчилгээ эрхлэгчидтэй хамтран Монгол Улсын нутаг дэвсгэрээс хандах хандалтыг хязгаарлах технологийн арга хэмжээг 2012 оноос хойш авч хэрэгжүүлсэн. 2024 оны байдлаар гадаад, дотоодын 7192 орчим домэйн нэрийг зөрчилтэй домэйн нэрийн жагсаалтад бүртгэж хандалтыг хязгаарласан байна. Үүнд ихэвчлэн мөрийтэй тоглоом, оюуны өмчийн эрхийн зөрчилтэй, садар самуун, порнографыг сурталчилсан асуудалтай веб сайтуудын домэйн нэр бүртгэгдсэн байна. Жишээ нь, 2024 онд мөрийтэй тоглоомтой холбоотойгоор 454, оюуны өмчтэй холбоотойгоор 13, садар самуунтай холбоотойгоор 2, залилантай холбоотойгоор 2 зөрчилтэй домэйн нэр бүртгэгдсэн байна.

2012–2024 оны хооронд black-list.mn системд бүртгэгдсэн
зөрчилтэй цахим хуудас

Огноо	Цахим хуудасны тоо
2012	14
2013	44

2014	131
2015	168
2016	98
2017	118
2018	49
2019	60
2020	221
2021	474
2022	1138
2023	4206
2024	471
Нийт:	7192

Харилцаа холбооны зохицуулах хорооноос цахим хэлбэрээр үйлдэгдсэн хууль бус мөрийтэй тоглоомыг таслан зогсоох зорилгоор 2022-2024 онд Монгол улсын ерөнхий прокурорын газар, Монголбанк, Цагдаагийн ерөнхий газрын Эрүүгийн цагдаагийн алба болон Харилцаа холбооны зохицуулах хорооны хамтарсан “Хяналт-1” болон “Хяналт-2” нэгдсэн арга хэмжээг зохион байгуулсан. Уг арга хэмжээний хүрээнд нийт цахимаар хууль бус мөрийтэй тоглоомын үйл ажиллагаа явуулсан 6036 домэйн хаягийн Монгол Улсаас хандах хандалтыг хязгаарласан байна.

Он	Тоо
2021	375
2022	1085
2023	4156
2024	454
НИЙТ:	6036

2024 онд цахим мөрийтэй тоглоомтой холбоотой цагдаагийн байгууллагаас ирүүлсэн албан бичгийн дагуу Харилцаа холбооны зохицуулах хорооноос хүсэлтийг МЕТА компанид хүргүүлж, дараах байдлаар шийдвэрлэж ажилласан байна:

№	Байгууллага	Зөрчил	Ирүүлсэн албан бичиг	Линк	Шийдвэрлэгдсэн	Хувь
1	Цагдаа	Мөрийтэй тоглоом /META/	276	2456	1876	76.38%

Хууль зүй, дотоод хэргийн яамнаас Зөвшөөрлийн тухай хуулийн 8.1 дүгээр зүйлийн 11.4 дэх заалтад заасан төлбөрт таавар, бооцоот тоглоомын үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрлийг “Темп партнерс” ХХК, “Эн Зэт Жи Эм” ХХК, “Мон Экс Бэй Ти Билэг” ХХК-д олгож, олон улсад бооцоот тоглоомын чиглэлээр үйл ажиллагаа явуулдаг 1XBET сайт нь одоогоор тусгай зөвшөөрөлгүй байна.

Цагдаагийн байгууллагаас ирүүлсэн мэдээллээр Монгол Улсын нутаг дэвсгэрт тусгай зөвшөөрөлгүйгээр үйл ажиллагаа эрхэлж байгаа спортын бооцоот тоглоомын 1XBET сайтаар дамжуулан гэмт хэргийн замаар олсон хууль бус хөрөнгийг гуйвуулах, нуун далдлах, оффшор эргэлтэд оруулах, мөнгө угаах гол хэрэгсэл болж, бусдын эд хөрөнгийг залилах, хар тамхи, мансууруулах бодисын хэрэглээг далд байдлаар дэмжих, мөрийтэй тоглоом тоглох, авлига, албан тушаалын гэмт хэргийн замаар олсон мөнгийг угааж байгаа нөхцөл байдал тогтоогдсон.

Мөн мөрийтэй тоглоом тоглогчдод мөнгөн шилжүүлгийн үйлчилгээ үзүүлж, пирамид хэлбэрээр салбарлаж, бүлгийн зохион байгуулалттайгаар 1XBET-тэй гэрээ байгуулан цалин авч, идэвхтэй үйл ажиллагаа явуулдаг 110 гаруй “агент” байна гэсэн тоон мэдээ гарсан бөгөөд цагдаагийн байгууллагаас Мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх тухай хуулийг үндэслэн Монголбанкны Санхүүгийн мэдээллийн албатай хамтран агентийн үйл ажиллагаа эрхэлдэг арилжааны банкууд дахь дансны гүйлгээний шилжилт хөдөлгөөнийг түдгэлзүүлэн шалгалтын ажиллагаа явуулсан байна. Энэ явцад их хэмжээний ашиг орлого олсон **11** агентад холбогдуулан Эрүүгийн хуулийн тусгай ангийн 18.3 дугаар зүйл (Татвар төлөхөөс зайлсхийх), 18.6 дугаар зүйл (Мөнгө угаах)-ийн хүрээнд **11** хэрэг бүртгэлтийн хэрэг нээн Нийслэлийн прокурорын газрын хяналтанд мөрдөн шалгах ажиллагаа явуулж, Татварын ерөнхий газартай хамтран **112** агентад татварын хяналт шалгалт хийж ажиллахад **23** танилцуулга гарч, **24** акт тавьж, **65** агентад шалгалт хийгдэж байна.

Мөн Харилцаа холбооны зохицуулах хорооноос Монгол Улсын нутаг дэвсгэрт тусгай зөвшөөрөлгүйгээр 1XBET гэх нэр, логог ашиглан төлбөрт таавар, бооцоот тоглоомын зар сурталчилгааг бүтээх, байрлуулах, түгээж буй аж ахуй эрхлэгчдийн үйл ажиллагаа нь Өрсөлдөөний тухай, Хэрэглэгчийн эрхийг хамгаалах тухай, Зар сурталчилгааны тухай болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцэж буй эсэхэд хяналт шалгалт хийж, шаардлагатай арга хэмжээг авч ажиллах зорилгоор Цагдаагийн ерөнхий газрын Эрүүгийн цагдаагийн албаны Кибер гэмт хэрэгтэй тэмцэх газар, Монополын эсрэг газар болон Харилцаа холбооны зохицуулах хорооны хамтарсан “Хамтарсан хяналт шалгалт хийх тухай удирдамж”-г 2024 оны 10 сарын 20-ны өдөр баталсан. Энэхүү хяналт шалгалтыг 2024 оны 10 дугаар сарын 21-ний өдрөөс 45 хоногийн хугацаанд хийж гүйцэтгэж байна.

Монополын эсрэг газрын Улсын байцаагчийн дүгнэлт болон холбогдох эрх бүхий байгууллагын дүгнэлт, шийдвэрийн дагуу 2018-2024 оны хооронд 1XBET-тэй холбоотой нийт 25 домэйн хаягийн Монгол Улсаас хандах хандалтыг хязгаарласан болно.

№	Домэйн нэр	Огноо
1	site-1xbetkz.com	2024.11.11
2	1xbetagent.shop	2024.11.11
3	1xbett.biz.ua	2024.11.11
4	1xbet-mn.com	2024.11.11
5	1xbet-mng.com	2024.11.11
6	1xbet-sport-mn.org	2024.11.11
7	1xbet-mongolia.com	2024.11.11
8	1xbet-stavki-mn.net	2024.11.11
9	1xbet-bonus-mng.com	2024.11.11
10	sport-1xbet-mng.com	2024.11.11
11	1xbet-registratsiya-mng.com	2024.11.11
12	1xbetmongolia.net	2024.11.11
13	ma-1xbet.com	2023.05.01
14	1xbet.com.gh	2023.05.01
15	1xbet.ng	2023.05.01
16	1xbet.mn	2023.01.19
17	1xbetmn.com	2021.11.03

18	1xbetmongolia.com	2021.10.18
19	1xbet-283599.top	2021.09.09
20	1xbet-459727.top	2021.09.09
21	1xbet.in	2021.09.07
22	1xbetmn6.com	2020.11.03
23	1xbetmn.mobi	2020.03.31
24	1xbet.mobi	2018.04.04
25	1xbet.com	2018.03.30

Монополийн эсрэг газраас цагдаагийн байгууллага, Харилцаа холбооны зохицуулах хороотой хамтран Монгол Улсын нутаг дэвсгэрт төлбөрт таавар, бооцоот тоглоомын зар сурталчилгааг бүтээж, түгээж байгаа этгээдийн үйл ажиллагаанд хяналт шалгалт хийж, Зар сурталчилгааны тухай хуулийн 6.5.1-д “зөвшөөрөл аваагүй тохиолдолд тусгай зөвшөөрөлтэйгээр эрхлэх үйл ажиллагааны талаар аливаа зар сурталчилгаа явуулахыг хориглоно” гэж заасныг зөрчсөн нэр бүхий 2 аж ахуй нэгж, 7 контент бүтээгчийн зөрчлийн шинжтэй үйлдэлд Зөрчлийн тухай хуулийн 10.1 дүгээр зүйлийн 1.1 дэх заалтад заасны дагуу нийт 13.500.000 төгрөгийн торгууль ногдуулсан.

Санхүүгийн мөрдөн шалгах ажиллагааны явцад Арабын Нэгдсэн Эмират, Хонг Конг зэрэг улсуудад бүртгэлтэй хуулийн этгээдээр дамжуулан Монгол улсад бүртгэлтэй нэр бүхий аж ахуй нэгжтэй 6.000-77.000 доллар хүртэлх гэрээ байгуулж спортын бооцоот тоглоомын 1XBET-ээс манай улсруу зар сурталчилгааны зорилгоор **3,345,468,075** төгрөг буюу **976,779 ам.доллар** шилжүүлсэн боловч манай улсаас **1.7** их наяд төгрөг буюу **500 сая ам.доллар** агентуудаар дамжин гадагш гарсан байна. Энэ нь гадаад улсын вэбсайтуудаар Монгол Улсын иргэд цахим гэмт хэрэг, залилангийн хохирогч болж, хөрөнгөө их хэмжээгээр алдах эрсдэлийг дагуулж, үндэсний валют хяналтгүйгээр гадагш урсаж, манай улсын эдийн засагт ихээхэн хохирол учруулж байгаа тул эдийн засгийн аюулгүй байдлыг хангах шаардлагатай байна.

Олон улсын туршлага:

Роберт Карсон, Жеймс Бутчер нар 1988 онд "Abnormal Psychology and Modern Life" номд мөрийтэй тоглоомыг тодорхой тоглоом эсвэл үйл явдал дээр бооцоо тавьж, их хэмжээний ашиг олохыг найдах үйл явц хэмээн тодорхойлсон байдаг (Khansa нар, 2022). Олон улсад бооцоот /мөрийтэй/ тоглоом гэдэг ойлголт нь:

Бооцоо тавих (мөн "бооцоо тавих" гэж нэрлэдэг) нь ерөнхийдөө тодорхой бус үйл явдлын үр дүнд өөр үзэл бодолтой байгаа хэн нэгний эсрэг мөнгө, эсхүл материаллаг үнэ цэнтэй зүйл тавих гэж хууль ёсоор тодорхойлогддог (Blakey, 1984; Cabot, 1999; Lipton, Lazarus, & Weber, 2005; Rose, Vereu, & Weber, 2005; Rose, Verleu, 019).

Бооцоот тоглоомыг цахим бооцоот/мөрийтэй тоглоом (Online gambling), уламжлалт бооцоот/мөрийтэй тоглоом (offline gambling) гэж ерөнхийд нь ангилдаг байна. Гол ойлголтууд, чухал нэр томъёонуудыг Их Британи улсын Мөрийтэй тоглоомын тухай хууль (The Gambling Act 2005)-нд дараах байдлаар тайлбарласан байна:

1.Тоглоом (Gaming) - Шагналын төлөө азын тоглоом тоглохыг хэлнэ. Азын тоглоомд цэвэр аз туршсан тоглоом төдийгүй ур чадварын элемент багтсан тоглоомууд ч орж болно. Үүнд: покер, рүлэт гм тоглоом орно. Харин спортын үйл ажиллагаа мөрийтэй тоглоомын ангилалд орохгүй.

2.Бооцоо (betting) - Ямар нэгэн үйл явдал, тэмцээн эсвэл тодорхойгүй үр дүн дээр бооцоо тавих. Үүнд спортын бооцоо, морины уралдааны бооцоо, бусад бооцоот тоглоомууд хамаарна.

3.Сугалаа (lottery) - Оролцогчид төлбөр төлж оролцох шаардлагатай шагналыг зөвхөн азаар хуваарилдаг. Шагнал нь мөнгө, эд зүйлс, эсхүл үйлчилгээ байж болдог.

4.Цахим бооцоот/мөрийтэй/ тоглоом: Интернэт, утас, телевиз, радио болон бусад технологийг ашиглан мөрийтэй тоглоомд оролцохыг хэлнэ гэж тодорхойлсон байна.

Цахим мөрийтэй тоглоом гэдэгт интернэтэд суурилсан буюу компьютер, гар утас, таб гэх мэт ямар ч төхөөрөмжийн интернэт холболт ашиглан тоглож болох мөрийтэй тоглоомуудыг хамруулж ойлгож болно. Цахим мөрийтэй тоглоомын тоглогчид нь дансандаа мөнгө байршуулж, байршуулсан мөнгөө ашиглан тоглох болон бооцоо тавих замаар оролцдог. Сүүлийн жилүүдэд цахим мөрийтэй тоглоомын салбар нь блокчейн технологийг нэвтрүүлж, криптовалют ашиглан мөрийтэй тоглоомын гүйлгээ хийх явдал газар аваад байна. Криптовалютын гүйлгээнд тавигдах хязгаарлалт багатай, гүйлгээ хийхэд хурдан, хялбар байгаа зэрэг шинж чанараас хамаарч хэрэглэгчид цахим мөрийтэй тоглоомын төлбөр тооцоог криптовалютаар хийх хандлага их болж байна.

Data40.com байгууллагаас хийсэн судалгаагаар (www.data40.com) гадаад улс орнуудын цахим мөрийтэй болон бооцоот тоглоомыг хүлээн зөвшөөрч байгаа эсэх талаар 2024 оны 09 дүгээр сард гаргасан жагсаалтад манай улстай нийгмийн үнэлэмж, соёл, уламжлалын хувьд ижил төсөөтэй Ази-Номхон далайн бүс нутгийн улс орнуудыг судалж үзэхэд, нийт 46 улс орны 21 улс нь цахим мөрийтэй болон бооцоот тоглоомыг хууль бус гэж тооцож, 7 улс хуулиар хүлээн зөвшөөрч, 6 улс хэсэгчилсэн байдлаар зохицуулж, 13 улс одоогоор зохицуулалтгүй байна. Хууль бус гэж тооцсон улс орны тоонд Япон, БНСУ, БНХАУ, Тайланд (морин уралдаанаас бусад), Вьетнам, Индонез, Малдив, Непал, Лаос, Бангладеш зэрэг улс орнууд байна. Сингапур Улсын хувьд 1968 онд оршин суугчдад лоттерей, спортын бооцоот тоглоом тоглох боломжийг олгох зорилгоор Төрийн өмчит хонжворт сугалааны компанийг байгуулсан ба 2008 онд тоглогчдын эрх ашгийг хамгаалах, үйл ажиллагаа эрхлэгчдэд хяналт тавих Казиногийн зохицуулалтын байгууллагыг байгуулж, 2014 онд Зайнаас тоглох мөрийтэй болон бооцоот тоглоомын тухай хуулийг баталж, цахим мөрийтэй тоглоомын ихэнх хэлбэрийг хориглосон.

Мөн мөрийтэй тоглоомын газар ажиллуулахыг хууль бус гэж тооцсон 18, хүлээн зөвшөөрсөн 15, хэсэгчилсэн 8, зохицуулалтгүй 4, зөвхөн засгийн газар нь зохицуулдаг 1 улс байна. Япон, БНСУ, Сингапур зэрэг улс орнууд уламжлалт мөрийтэй тоглоомын зарим хэлбэрийг хүлээн зөвшөөрдөг байна. Харин хуулиараа мөрийтэй болон бооцоот тоглоомыг хууль бус гэж тооцдог улсын орнуудын тоонд Индонез Улс ордог зэрэг олон улсын туршлагыг дурдаж болно.

Иймд өмнө дурдсан үндэслэл, шалтгаан, олон улсын туршлагыг харгалзан манай улсын эдийн засагт ихээхэн хэмжээний хохирол учруулж, эдийн засгийн аюулгүй байдалд сөргөөр нөлөөлж байгаа үйлдлийг таслан зогсоох, хүүхэд, залуучуудын мөрийтэй болон бооцоот тоглоом тоглож, хөрөнгөө ихээр алдах, сэтгэл зүйн хувьд донтож эрүүл мэнд, амь насанд учрах эрсдэлээс сэргийлэх зорилгоор Зөвшөөрлийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл болон уг хуулийн төсөлтэй холбогдуулан бусад хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийг Монгол Улсын Их Хурлын чуулганы хуралдааны дэгийн тухай хуулийн 33.1-д заасны дагуу боловсруулж, хуулийн төсөлд төлбөрт таавар, бооцоот тоглоом, цахим мөрийтэй тоглоомын үйл ажиллагаа эрхлэхийг хориглож, Зөвшөөрлийн тухай хуулийн 8.1 дүгээр зүйлийн 11.4 дэх хэсэгт заасны дагуу хууль зүйн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүнээс олгодог төлбөрт таавар, бооцоот

тоглоомын үйл ажиллагааг тусгай зөвшөөрөлтэйгөөр эрхлэх үйл ажиллагаанаас хасахаар тусгалаа.

Хуулийн төслийг дагаж Эрүүгийн хуульд нэмэлт оруулах тухай хуулийн төслийг боловсруулж, төлбөрт таавар, бооцоот тоглоом, цахим мөрийтэй тоглоомын үйл ажиллагаа эрхэлсэн, төлбөрт таавар, бооцоот тоглоом, цахим мөрийтэй тоглоомд зуучилсан үйлдлийг гэмт хэрэгт тооцохоор тусгана. Мөн төлбөрт таавар, бооцоот тоглоом, цахим мөрийтэй тоглоомын үйл ажиллагаа эрхлэх гэмт хэргийг үйлдэж бусдад ноцтой, эсхүл их хэмжээний хохирол учруулж, эсхүл зохион байгуулалттай гэмт бүлэг үйлдсэн бол хоёр жилээс найман жил хүртэл хугацаагаар хорих ял шийтгэхээр заасан болно.

Түүнчлэн төлбөрт таавар, бооцоот тоглоом, цахим мөрийтэй тоглоомын үйл ажиллагаа эрхлэхэд өөрийн нэр дээр бүртгэлтэй төлбөр тооцооны данс, цахим мөнгө, виртуал хөрөнгө, харилцаа холбооны сүлжээний дугаар, цахим хаягаа бусдад ашиглуулсан тохиолдолд Эрүүгийн хуульд заасны дагуу хариуцлага хүлээлгэхээр тусгасан.

Мөн Зар сурталчилгааны тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай хуулийн төслийг боловсруулж, төлбөрт таавар, бооцоот тоглоом, мөрийтэй тоглоомыг сурталчилж, уриалахыг хориглож, хүлээлгэх хариуцлагыг Зөрчлийн тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай хуулийн төсөлд тусгалаа.

Зөрчлийн тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай хуулийн төсөлд төлбөрт таавар, бооцоот тоглоом, цахим мөрийтэй тоглоом тоглох үйлдлийг зөрчилд нэмж тооцон, төлбөрт таавар, бооцоот тоглоом, цахим мөрийтэй тоглоом тоглосон этгээдийн хууль бусаар олсон хөрөнгө, орлогыг хурааж таван зуун нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгохоор заасан болно.

Мөрийтэй болон бооцоот тоглоомоос олсон хууль бус хөрөнгийг гуйвуулах, нуун далдлах, оффшор эргэлтэд оруулах, мөнгө угаах нөхцөлөөс урьдчилан сэргийлэх зорилгоор Банкны тухай хуульд нэмэлт оруулж, төлбөрт таавар, бооцоот тоглоом, цахим мөрийтэй тоглоомын үйл ажиллагаа эрхлэх, зуучлах, төлбөрт таавар, бооцоот тоглоом, мөрийтэй тоглоом сурталчлах, эсхүл цахим хэрэгслийг ашигласан залилах гэмт хэрэгтэй тэмцэхэд шаардлагатай мэдээллийг хуульд заасны дагуу мөрдөн шалгах байгууллагаас шаардсан тохиолдолд гаргаж өгөх талаар тусгалаа.

Зөвшөөрлийн тухай хуульд төлбөрт таавар, бооцоот тоглоомын үйл ажиллагаа эрхлэхийг хориглохоор заасантай холбогдуулан Аж ахуйн нэгжийн

орлогын албан татварын тухай, Хувь хүний орлогын албан татварын тухай, Онцгой албан татварын тухай, Жижиг, дунд үйлдвэр, үйлчилгээг дэмжих тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийг боловсрууллаа.

---o0o---